

Świadczyć to może o nie wystarczającej wiedzy środowiskowej i słabej znajomości praktycznych sposobów i narzędzi implementowania zasad koncepcji rozwoju zrównoważonego. Niemniej jednak jako przyczynę takiego stanu, można tu również wymienić brak odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, a także infrastrukturalnych umożliwiających włączanie się w ten proces większej części społeczności lokalnych. Zarówno w tym pierwszym, jak i drugim aspekcie wiele do zrobienia mają władze gminne.

Prof. ANDRZEJ RAPACZ

Dr PIOTR GRYSZEL

Dr DARIA E. JAREMEN

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Rola gestorów obiektów hotelarskich w edukacji gości na rzecz rozwoju zrównoważonego

Koncepcja rozwoju zrównoważonego turystyki, jej założenia i zasady są szeroko opisywane w publikacjach naukowych i popularno-naukowych. Z tego względu można byłoby przyjąć, że idea ta jest powszechnie znana i powinna być społecznie akceptowana. W tym kontekście rodzi się pytanie czy znajomość tej koncepcji jest na tyle głęboka i ugruntowana, że pozwala na jej aplikację. Badania prowadzone w zakresie praktycznej implementacji zasad turystyki zrównoważonej dowodzą, iż jest z tym zdecydowanie gorzej niż z samą świadomością istnienia wspomnianej koncepcji. Jak twierdzą J. Zdebski i R. Winiarski „w turystyce rozwój zrównoważony to ciągle raczej postulat niż rzeczywisty program działania”¹⁾. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest niedostateczna wiedza interesariuszy²⁾ nt. korzyści i środków wdrażania koncepcji turystyki zrównoważonej. Wśród wspomnianych interesariuszy ważną grupę stanowią konsumenci dóbr turystycznych. Wzorce konsumpcji turystycznej mają istotny wpływ na jej skutki w środowisku przyrodniczym, społecznym i ekonomicznym. Im model konsumpcji turystycznej bardziej oddalony od modelu konsumpcji zrównoważonej tym oddziaływanie to ma charakter bardziej destruktywny. Jeśli natomiast turyści przyjmują wzorec tzw. konsumpcji wystarczającej do zaspokojenia potrzeb, tym jej oddziały-

Ekologizacja procesów konsumpcji wymaga nie tylko dobrej woli konsumentów, w tym wypadku mieszkańców gmin turystycznych, ale również stworzenia warunków technicznych jej realizacji, co często leży poza możliwościami poszczególnych jednostek wspólnoty lokalnej.

wanie na środowisko jest łagodniejsze i rodzi mniej negatywnych konsekwencji. Udział turystów w procesie realizowania celów rozwoju zrównoważonego ma przede wszystkim wymiar ekologiczny i sprowadza się do zmian w ich zachowaniach nabywczych oraz odchodzeniu od konsumpcji nadmiernej, nieuzasadnionej wielkością rzeczywistych potrzeb, bez oglądania się na potrzeby innych. Wymaga to zmiany względnie trwałych struktur jakimi są postawy, co nie jest sprawą prostą i natychmiastową. Niemniej jednak kształtowanie postaw jest możliwe, zwłaszcza gdy jest wspomagane przez dostarczanie konsumentom odpowiedniej wiedzy. To właśnie wspomniana wiedza jest podstawą przyjmowania i utrwalania odpowiedniego modelu konsumpcji turystycznej, którego istotą jest zaspokajanie potrzeb turystycznych przy jednoczesnym dążeniu do ograniczenia zużycia zasobów naturalnych, energii, redukcji emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz uwzględnianiu prawa przyszłych pokoleń do zaspokajania ich potrzeb w zakresie wypoczynku w sposób wystarczający. Wiedzę tę turyści zdobywają w różny sposób. Głównymi źródłami informacji są oczywiście szkoła, bliscy i środki publicznego przekazu. Niemniej jednak należy tu wskazać na niemałe znaczenie samych oferentów produktów i usług turystycznych. Wytwórcy tych dóbr i usług nie tylko powinni podpowiadać jak konsumenci powinni postępować, ale również umożliwić im to poprzez dostarczenie odpowiednich wskazówek i często narzędzi.

Celem prezentowanego artykułu jest omówienie roli dostawców usług turystycznych w edukacji ekologicznej turystów. Za przykład wybrano gestorów obiektów hotelarskich. Podstawą wniosku stały się wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wiosną 2009 roku w blisko 30% hoteli funkcjonujących w województwie dolnośląskim a zlokalizowanych w najatrakcyjniejszych miejscowościach turystycznych regionu. Próbę badawczą stanowią właściciele/menedżerowie obiektów. Ankieta dostar-

¹⁾ Winiarski R., Zdebski J.: Psychologia turystyki, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 20, Warszawa 2008

²⁾ B. Choi, *Barriers Effective Implementation of Policy: Sustainability In Tourism Destinations*, PhD Thesis, University of Surrey, Guildford 2005, za: J. Ćwiklińska, *Działania public relations w upowszechnianiu koncepcji turystyki zrównoważonej*, w: *Zrównoważony rozwój turystyki*, praca zbiorowa pod red. S. Wodejki, SGH, Warszawa 2008, s. 13-30 oraz A. Rapacz, P. Gryszel, D. E. Jaremen, *Udział mieszkańców w realizacji strategii idei zrównoważonego rozwoju w gminach turystycznych*, w: *Turystyka jako czynnik wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, praca zbiorowa pod redakcją G. Gołębskiego, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2008, s. 162-179, A. Rapacz, P. Gryszel, D.E. Jaremen, *Zasady zrównoważonego rozwoju w praktyce funkcjonowania obiektów hotelarskich*, w: *Zrównoważony rozwój turystyki*, praca zbiorowa pod red. S. Wodejki, SGH, s. 365-386, Warszawa 2008

czyła informacji pozwalających odpowiedzieć na kilka istotnych w kontekście tematu badawczego pytań.

1. Czy przyjęta orientacja i filozofia działania w badanych przedsiębiorstwach hotelarskich powoduje, że hotelarze przejawiają aktywność w procesie szerzenia znajomości zasad zrównoważonego rozwoju wśród gości hotelowych?
2. Czy gestorzy obiektów hotelarskich sami posiadają na tyle obszerną wiedzę, aby przekazywać ją dalej swoim klientom?
3. Czy hotelarze powiększają własny zasób wiedzy na temat zasad zrównoważonego rozwoju?
4. Jakimi sposobami szerzą tę wiedzę wśród swoich gości?
5. Jakimi przesłankami kierują się podejmując działania na rzecz edukowania klientów w zakresie zachowań proekologicznych?
6. Czy goście pozytywnie odpowiadają na propozycje hotelarzy w zakresie stosowania określonych rozwiązań uwzględniających potrzeby środowiska przyrodniczego?

Wyniki badań dowodzą, że w większości ankietowanych obiektów hotelarskich stopień zaawansowania wdrażania koncepcji rozwoju zrównoważonego nie jest zadawalający. Z tego też względu rola gestorów tych obiektów w edu-

kacji proekologicznej klientów jest ograniczona do pewnych wyselekcjonowanych działań, podejmowanych głównie z pobudek ekonomicznych. Chodzi w nich przede wszystkim o kształtowanie takich zachowań konsumentów, które sprzyjają redukcji kosztów funkcjonowania obiektów. Nie można też mówić o celowym zaprogramowaniu przedsięwzięć w zakresie kształtowaniu postaw nabywców usług hotelarskich.

Badania wskazują również, iż wśród klientów znajduje się stosunkowo duża grupa gości, którzy koncepcję zrównoważonego rozwoju uznają za słuszną i chętnie uczestniczą w proponowanych przez hotelarzy działaniach w kierunku ekologizacji konsumpcji. Rozpoznano, iż najczęstszymi działaniami na rzecz środowiska realizowanymi w badanych hotelach przy udziale konsumentów, są te, które prowadzą do ograniczenia zużycia wody i energii oraz redukcji odpadów. Bez przeszkód goście rezygnują z codziennej zmiany ręczników i pościeli czy korzystają z dozowników mydła i żelów pod prysznic w miejsce z jednorazowych, opakowanych w plastikowe pojemniki płynów i mydełek. Gotowi są zatem na zmianę przyzwyczajęń i zdobywanie niezbędnej ku temu wiedzy.

Mgr JACEK PAKUŁA
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prawne podstawy edukacji ekologicznej w Polsce

Tematyka edukacji ekologicznej nie jest zbyt często podejmowana przez badaczy polskiego prawa ochrony środowiska. W zasadzie brakuje kompleksowego opracowania tematu. Zupełnie inaczej dzieje się w sferze nauk pedagogicznych, filozoficznych, czy nauk ekonomicznych. W kręgu nauk prawnych jakby nie dostrzega się roli i znaczenia edukacji ekologicznej w procesie ochrony środowiska. Z uwagi na fakt, że pewne przepisy prawne odnoszą się do zagadnienia edukacji ekologicznych, pożądana jest większa aktywność ze strony prawników.

Na powstanie referatu poświęconego prawnym przepisom, poza brakiem aktywizmu w świecie prawniczym, miało również wpływ przeświadczenie, że prawo jest narzędziem ochrony środowiska. W zasadzie pełni rolę służebną wobec interesów świata przyrody, czy społeczeństwa. Wydaje się jednak, że bez prawidłowego przyswojenia przepisów nie jest możliwe eliminowanie zbędnych, sprzecznych, „niepraktycznych” regulacji prawnych.

Pewne trudności może nasuwać konieczność określenia pojęcia, celów i zadań edukacji ekologicznej. Wydaje się, że najbardziej trafne jest powiązanie edukacji ekologicz-

nej z ideą zrównoważonego rozwoju. Stąd nie można kształtować ludzi w duchu bezwzględnego poszanowania otaczającego nas środowiska, czy świata przyrody. Nie można również utrzymywać stereotypów takich jak ten, że „człowiek jest panem i władcą planety Ziemia”. Powszechnie znana koncepcja zrównoważonego rozwoju w sposób wyraźny nakazuje szanować wartości świata biologicznego, przy uwzględnianiu potrzeb ekonomicznym i społecznym.

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska. Dział VIII nosi tytuł: „Edukacja ekologiczna, badania z zakresu ochrony środowiska oraz reklama”. Na gruncie ustawy POŚ można rozróżnić edukację ekologiczną s. stricte i s. largo. Wydaje się, że do pierwszej, wąsko rozumianej edukacji ekologicznej należy zaliczyć działania związane z edukacją dzieci i młodzieży. Edukacja ekologiczna s. largo, tzw. duża edukacja ekologiczna, odnosi się do wszystkich form przewidzianych we wspomnianym dziale VIII ustawy POŚ. Stąd można przyjąć, że ma na celu wychowanie społeczeństwa w zakresie ochrony środowis-